

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך ד, תשי"ג

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

„ארץ גזרה“

(הערה למאמרו של דב סדן ב„לשוננו לעם“, קונטרס ל'—ל"א)

הביטוי „ארץ גזרה“ — על ארץ שגזרותיה מרובות
ואין אדם מישראל יכול להתקיים בה — נמצא גם ב„אגרת
מוסר“ לר' שלמה (אבן-לחמיש) אל עמי. הוא אומר:
„הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי לברוח מארץ גזרתו“.

וכוונתו כאן לפורטוגאל או לספרד (עי' אגרת מוסר, מהד' יעללינעק, ווינא תרל"ב, עמ' 16; מהד' הברמן, ירושלים תש"ו, עמ' לא). ועי' באיגרת רבנו יעקב בעל הטורים, שפרסמתי מתוך כתב-יד וואטיקאן 146 ב"ההד" (מרחשוון תרצ"ג), הכותב: "ידעת שאסור לאדם אפי' לעבור במקום סכנה כ"ש שלא לדור בארץ גזרה" (איגרת זו נתפרסמה גם על ידי ד"ר א"ח פריימן הי"ד ב"הסוקר", ב' תרצ"ד, עמ' 37-38). ועי' גם: ש' אסף, מקורות לתולדות החנוך בישראל, כרך רביעי, ירושלים תש"ג, עמ' יד). אותו ביטוי מובא גם בצוואת אחיו ר' יהודה בן הרא"ש: "ואני כבן שלש עשרה שנים מארץ גזירה הוציאני וטלטלה גבר טלטלני"; כלומר: הוציאו מאשכנז ("ארץ גזירה") לטולטולה (עי' אברהמס, צוואות גאוני ישראל, חלק ב', פילאדלפיא תרפ"ו,